

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 12. juli 2022 i Oslo tingrett

Saksnr.: 22-080813TVI-TOSL/03

Dommer: Tingrettsdommer Lili Noelle Sverdrup

Saken gjelder: Brudd på opplæringsloven

Med Israel For Fred

Advokat Jan Benjamin Rødner

mot

Cappelen Damm AS

Advokat Halvard Helle

Ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse

KJENNELSE

Saken gjelder spørsmål om avvisning pga. manglende rettslig interesse.

Sakens bakgrunn

Med Israel For Fred (MIFF eller saksøker) sendte inn stevning den 2. juni 2022 med slik påstand:

1. Temaet «Moderne konflikter» i Cappelen Damm AS' online skolebok Skolen i samfunnsfag for tiendeklasse er i strid med kravene i Opplæringsloven § 1-1.
2. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å trekke tilbake temaet «Moderne konflikter» fra forlagets online skolebok Skolen i Samfunnsfag for tiendeklasse fra markedsføring og distribusjon til skoleverket.
3. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å gjøre skolene som har vært mottagere av Skolen oppmerksomme på at det må tas ut av undervisningen og ikke lenger kan brukes.
4. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å erstatte MIFF sakens omkostninger.

Cappelen Damm AS (Cappelen Damm eller saksøkte) sendte inn tilsvaer 10. juni 2022 der det ble lagt ned påstand om at saken avvises da saksøker ikke har rettslig interesse i søksmålet, jf. tvisteloven § 1-3. Subsidiært ble det lagt ned påstand om at saksøkte frifinnes og i begge tilfelles at saksøkte tilkjennes sakskostnader.

Retten sendte brev 13. juni 2022 med frist til å kommentere spørsmålet om avvisning til 27. juni 2022. Det fremgår av brevet at retten etter fristen vil ta stilling til spørsmålet om avvisning etter skriftlig behandling, jf. tvisteloven § 9-6.

Saksøker sendte inn prosesskriv den 27. juni 2022 der det anføres at det ikke er grunnlag for å avvise saken og det legges ned ny påstand:

1. Temaet «Moderne konflikter» i Cappelen Damm AS' online skolebok Skolen i samfunnsfag for tiendeklasse er i strid med kravene i Opplæringsloven § 1-1.
2. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å trekke tilbake temaet «Moderne konflikter» fra forlagets online skolebok Skolen i Samfunnsfag for tiendeklasse fra markedsføring og distribusjon til skoleverket.

3. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å gjøre skolene som har vært mottagere av Skolen oppmerksomme på at det må tas ut av undervisningen og ikke lenger kan brukes.

Subsidiært:

4. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å betale en erstatning til MIFF etter rettens skjønn og begrenset oppad til kr 500.000.

I alle tilfelle:

5. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å erstatte MIFF sakens omkostninger.

Det ble meldt at Det Mosaiske Trossamfund (DMT) trer inn som partshjelper for saksøker.

Saksøkte sendte inn prosesskriv 27. juni 2022 der de innga ytterligere merknader til spørsmålet om avvisning. Det anføres at dersom påstanden 1-3 blir avvist pga. manglende rettslig interesse, vil også erstatningskravet bortfalle pga. påstandens subsidiære karakter. Dersom retten skulle komme til at erstatningskravet - ut fra partens pretensjon – ikke kan avvises, er vilkårene tilstede for forenklet domstolsbehandling etter tvisteloven § 9-8. Det ble krevd sakskostnader med kr. 157.320 av saksøker.

Saksøker sendte inn prosesskriv der påstanden ble endret til:

1. Temaet «Moderne konflikter» i Cappelen Damm AS' online skolebok Skolen i samfunnsfag for tiendeklasse er i strid med kravene i Opplæringsloven § 1-1.

2. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å trekke tilbake temaet «Moderne konflikter» fra forlagets online skolebok Skolen i Samfunnsfag for tiendeklasse fra markedsføring og distribusjon til skoleverket.

3. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å gjøre skolene som har vært mottagere av Skolen oppmerksomme på at det må tas ut av undervisningen og ikke lenger kan brukes.

4. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å betale en erstatning til MIFF etter rettens skjønn og begrenset oppad til kr 500.000.

5. Cappelen Damm AS v/styrets leder dømmes til å erstatte MIFF sakens omkostninger.

Saksøker motsetter seg forenklet domstolsbehandling for det tilfelle at erstatningskravet ikke kan avvises. Det anføres at saken ikke er opplagt og at det er nødvendig med muntlige forhandlinger for å vise at loven er brutt.

Saksøkte sendte inn ytterligere prosesskriv den 4. juli 2022 der det kommenteres at det at erstatningskravet gjøres til en prinsippal påstand ikke endrer at det ikke foreligger rettslig interesse. Det kreves sakskostnader med kr. 161.460.

Saksøker anfører:

MIFF er en norsk interesseorganisasjon med ca. 11.000 medlemmer fordelt over hele landet i lokale foreninger. I MIFFs formålsparagraf heter det: *«Gjennom saklig og allsidig informasjon om Israel, det jødiske folk og Midtøsten ønsker MIFF å skape en dypere og større sympati for Israel og det jødiske folk.»* Dette gir MIFF rett til å reise søksmål som dreier seg om informasjon i skolen i form av undervisning om Israel, det jødiske folk og Midtøsten.

Saksøkte er produsent og utgiver av en online skolebok som går under navnet «Skolen». I samfunnsfag for tiende klasse er det et tema «Moderne konflikter» som saksøker mener gir et ensidig narrativ om konflikten mellom Israelere og palestina-arabere og inneholder tendensiøs ordbruk, uriktige påstander og feil faktum. Historiefortellingen tegner Israel i et dårlig lys som over griper og palestinerne som uskyldig ofre. Det er i stevningen nevnt en rekke eksempler på hva saksøker mener er anklager, uriktige påstander, faktiske feil, ensidighet, tendensiøs fremstilling/ordbruk og overfokusering på Israel i forhold til andre kriger/konflikter etter andre verdenskrig.

Opplæringsloven har bestemmelser som stiller kvalitetskrav til skolen. Det samme har læreplanenes «overordnede del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen» med hjemmel i opplæringsloven § 1-5, som har status som forskrift. Den sentrale bestemmelsen i saken er opplæringslovens formålsparagraf § 1-1.

De krav som følger av opplæringsloven og læreplanen beskytter elever mot bl.a falsk informasjon og politisk propaganda. Ytringsfriheten beskytter ikke ethvert utsagn når det

er rettet mot skoleelever. «Moderne konflikter» er preget av så mange faktiske feil, ensidig saksfremstilling, overfokusering på ett tema samt manglende motforestillinger at den feiler vesentlig på lovens krav. Vrangforestillinger og overdrevent fokus på Israel har ført til antisemittiske holdninger av betydelig omfang og er særlig problematisk for jødiske elever i norske skoler. Lovgiveren har primært overlatt til de private forlagene å sørge for tilstrekkelig kvalitetssikring. Når denne kvalitetssikringen svikter har derfor personer eller organisasjoner med rettslig interesse rett til å påtale det og få dom for at materialet er lovstridig og må trekkes tilbake. Det strider imot rettsfølelsen om forlag skal ha rett til å markedsføre lovstridige lærebøker inn i skolen. Dette må særlig gjelde når lovstriden er så konsekvent og omfattende som i dette tilfellet og er egnet til å føre til et hatefullt forhold til jøder. Dette utgjør et gjennomgående problem hvor elever generelt og jødiske elever spesielt blir ofret til fordel for et ensidig narrativ i strid med Opplæringslovens krav.

MIFF har rettslig interesse og aktiv søksmålskompetanse for å rette opp i uriktige opplysninger og en ubalansert fremstilling av den situasjonen Israel og det jødiske folk er i. Dette er innenfor MIFFs mandat.

Forlaget har passiv søksmålskompetanse ved at det er de som har laget og utgitt læremiddelet, det står derfor i deres makt å trekke det tilbake. Det er saksøkte som har begått rettsbruddet og er derfor ansvarlig for følgene av rettsbruddet.

Produksjon av læremidler er overlatt til private aktører. Det offentlige har ikke ansvaret for å produsere læremidlene, men å sette rammene ved lov (Opplæringslova) og forskrift (Læreplanens overordnet del) og legge til rette for at skolene kan kjøpe inn nødvendige læremidler. Ansvaret for anskaffelse er delegert videre til den enkelte skole. Når et kommersielt forlag påtar seg å produsere læremidler er det en iboende forutsetning at det oppfyller de krav Opplæringsloven setter. Dersom læreboken i vesentlig grad bryter med lovens krav, er dette forlagets ansvar, selv om det også kan tenkes andre ansvarlige. Det er først og fremst forlaget som er ansvarlig da forlaget må ansees å være kjent med og å ha akseptert de krav som loven stiller og det er forlaget som tjener penger på prosjektet. Saksøker mener saksøkte er rettslig forpliktet til å produsere læremidler som overholder opplæringslovens krav. Saksøker anfører at opplæringsloven § 1-1 inneholder en rekke spesifikke og konkrete krav som kan danne grunnlag for rettskrav.

At det ikke er etablert noen statlig klageinstans for lærebøker, utelukker ikke klage til domstolene. Saksøker mener at en part med rettslig interesse kan gå til domstolene dersom et læremiddel avviker vesentlig fra loven for å få forholdet rettet, subsidiært erstattet.

Det anføres det at dersom forholdet ikke blir rettet, gir dette grunnlag for et økonomisk erstatningskrav. Grunnlaget for et slikt krav er at saksøker vil bli påført betydelige utgifter for å motvirke det skadelige innholdet i læremiddelet. Utgiftene vil bl.a. kunne bestå i arbeidsinnsats, produksjon og utgivelse av motsvar, fremstilling av et alternativt læremiddel, annonsering samt å sørge for at dette kommer frem til skolene, lærerne, de foresatte og elevene. Domstolene vil uansett om det kan gis dom i henhold til påstandens punkt 1-3, kunne avsi dom når det gjelder et økonomisk erstatningskrav.

Saksøkte anfører:

Det kan etter tvisteloven § 1-3 bare reises sak for domstolene om rettskrav, og den som reiser saken må påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenens tilknytning til det.

Spørsmålet om rettslig interesse må knyttes til den konkrete sak og til den konkrete påstand. Ut fra en samlet vurdering av kravenes aktualitet og organisasjonens tilknytning til disse, er MIFF ikke i posisjon til å kreve at forlaget skal fjerne et bestemt tema fra et læringsverktøy som brukes i det norske skoleverket. Spørsmålet må vurderes konkret for de ulike punktene i påstanden.

Påstanden punkt 1 - saksøkte mener det ikke kan kreves dom for at «Moderne konflikter» i Cappelen Damm AS' online skolebok er i strid med kravene i Opplæringsloven § 1-1. Opplæringsloven fastlegger de rettslige rammene for undervisning i grunnskolen og videregående opplæring. Pliktsubjektene etter lovens kapittel 13 er henholdsvis kommuner, fylkeskommuner eller staten. Med mulige unntak for private utdanningsinstitusjoner, kan private parter ikke dømmes til å gjøre, tåle eller unnlate noe med hjemmel i opplæringslovens bestemmelser. Saksøkte er ikke pliktsubjekt etter bestemmelsen.

Den påberopte hjemmelen for MIFFs krav er opplæringsloven § 1-1. Bestemmelsen er en bredt formulert formålsbestemmelse. Slike formålsbestemmelser kan ikke danne grunnlag for et rettskrav om at private – i dette tilfellet et forlag – skal dømmes til å trekke tilbake et læringsverktøy til bruk i skoleverket. Domstolene kan heller ikke avgjøre om et bestemt

verk er egnet til å oppfylle de overordnede målsettinger som følger av bestemmelsen. Dette er ikke et rettskrav etter tvisteloven § 1-3.

Begrepet "rettskrav" avgrenser hva som kan gjøres til tvistegenstand. Det krav saksøkeren fremsetter, må være krav om en rett. Uttrykk som «rettstridig», «urettmessig», «ulovlig» og «uberettiget» har i alminnelighet ikke blitt ansett presist nok. På tilsvarende vis vil et søksmål om at noe "er i strid med kravene" i en bestemt lovbestemmelse uten at dette er knyttet opp mot et bestemt rettsforhold eller en rettighet, falle utenfor definisjonen av et rettskrav. Dette er et politisk standpunkt, ikke noe en domstol kan ta stilling til.

Konklusjonen er at påstandens punkt 1 ikke er et rettskrav og at saksøker ikke har rettslig interesse i å få dom for at verket er i strid med opplæringslovens formålsbestemmelse.

Påstanden punkt 2 og 3 innebærer et krav om at forlaget skal trekke det aktuelle temaet tilbake fra markedsføring og distribusjon til skoleverket og at forlaget deretter skal gjøre skolene oppmerksomme på dette. Etter tvisteloven § 1-3 må søksmålsbetingelsene foreligge i forhold til saksøkte og saksøker anfører at kravene til tilknytning på saksøktesiden ikke er oppfylt. Enkelte plikter vil etter sin art bare kunne påhvile bestemte rettssubjekter. Et søksmål om en slik plikt må da – dersom det skal kunne fremmes – anlegges mot dette rettssubjektet. Dette innebærer at krav som uttrykkelig er knyttet til faktisk bruk av læringsverktøyet i skoleverket og bare dette, eventuelt må fremmes mot det offentlige pliktsubjekt som har kompetanse til å beslutte bruk av det aktuelle læremiddelet. Dette er også det eneste logiske – en dom rettet mot et privateid forlag vil ikke ha rettskraftvirkninger inn i skoleverket eller mot det offentlige. Men det må tilføyes at opplæringsloven heller ikke mot offentlige organer kan danne grunnlag for krav om å fjerne eller begrense innhold man ikke uten videre kan slutte seg til.

Godkjenningsordningen for læremidler ble opphevet for 22 år siden, i år 2000. Spørsmålet om hvilke læremidler som skal anvendes i den norske skolen, kan i det hele tatt ikke avgjøres av domstolene. Konklusjonen er at MIFF ikke har påvist et behov for å få det pretenderte kravet avgjort i forhold til saksøkte, jfr. tvisteloven § 1-3 andre ledd.

Påstanden punkt 4 må også avvises. Det sentrale er at kravet er rettet mot feil saksøkt. Opplæringsloven kan ikke brukes som redskap for å sanksjonere ytringer fra private parter som ikke er pliktsubjekter etter loven.

Resultatet av at søksmålsbetingelsene ikke er oppfylt, er at saken skal avvises fra domstolene.

Dersom retten skulle komme til at erstatningskravet – ut fra partens pretensjon – ikke kan avvises, er vilkårene til stede for forenklet domstolsbehandling etter tvisteloven § 9-8. Kravet kan ikke for noen del gis medhold, og det er klart at resultatet må bli frifinnelse. Forenklet domstolsbehandling kan finne sted når som helst under saksforberedelsen, jfr. § 9-2 andre ledd.

Rettens vurdering

Det følger av tvisteloven § 1-3 (1) at det kan reises sak for domstolene om rettskrav. Det følger av tvisteloven § 1-3 (2) at den som reiser saken, må påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det.

Første ledd innebærer at søksmålet må gjelde et rettskrav. Det innebærer at kravet må være regulert av rettsregler. Det er saksøkers pretensjon som skal legges til grunn for avgjørelsen av om kravet er et rettskrav. Faglige eller politiske synspunkter kan ikke utgjøre et rettskrav. Dersom grunnlaget for søksmålet uttrykkelig eller utelukkende er begrenset til spørsmål domstolene ikke kan prøve, kan søksmålet måtte avvises fordi man ikke står overfor et rettskrav.

Utgangspunktet for vurderingen av kravets aktualitet er om det foreligger et reelt behov for rettslig avklaring ovenfor motparten. Kravet vil være oppfylt dersom en dom i saksøkers favør innebærer rettsvirkninger for vedkommende, noe som innebærer en grense både mot fortidige og fremtidige forhold. Partene må ha tilstrekkelig tilknytning til kravet, dette gjelder både på saksøkersiden og på saksøkte siden.

Spørsmålet er om saksøker har rettslig interesse i de krav som fremgår av påstanden punkt 1-4. Søksmålsvilkårene etter tvisteloven § 1-3 må vurderes i forhold til hvert av de krav som er gjort til tvistegenstand i saken.

Søksmålet er rettet mot Cappelen Damm AS, et privat forlag. Grunnlaget for kravet i påstandens punkt 1-4 er at tema «moderne konflikter» i en nettbasert lærebok i samfunnsfag for ungdomskolen, er i strid med formålsbestemmelsen i opplæringsloven § 1-1 og at tema derfor kreves fjernet/trukket tilbake og at saksøkte må gi skolene beskjed om at det må tas ut av undervisningen.

Etter § 1-3 annet ledd må saksøkeren påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte. Enkelte plikter vil etter sin art bare påhvile bestemte rettssubjekter. Et søksmål om en slik plikt må da – dersom det skal kun fremmes – anlegges mot dette bestemte rettssubjektet. Opplæringsloven fastlegger de rettslige rammene for undervisning i grunnskolen og videregående opplæring. Retten viser til opplæringsloven § 1-2 der det fremgår at loven gjelder grunnskoleopplæring og videregående opplæring i offentlige skoler og lærebedrifter. Pliktsubjektene er kommuner, fylkeskommuner eller staten, dette følger av lovens kapittel 13. Retten mener at private parter (som Cappelen Damm AS) ikke kan dømmes til å gjøre, tåle eller unnlate noe med hjemmel i opplæringslovens bestemmelser. Kravet til tilknytning på saksøktesiden er ikke oppfylt. Retten viser til at det ikke er andre grunnlag enn opplæringsloven som er påberopt som grunnlag for kravet og søksmålet må av denne grunn avvises.

Det er videre fremmet et økonomisk erstatningskrav mot saksøkte dersom forholdet ikke blir rettet, dvs. at tema «Moderne konflikter» fjernes. Grunnlaget for et slikt krav er at saksøker vil bli påført betydelige utgifter for å motvirke det skadelige innholdet i læremiddelet. Utgiftene vil bl.a. bestå i arbeidsinnsats, produksjon og utgivelse av motsvar, fremstilling av et alternativt læremiddel, annonsering samt sørge for at dette kommer frem til skolene, lærerne, de foresatte og elevene. Erstatningskravet bygger på at saksøkte har brutt opplæringsloven, saksøkte er ikke riktig pliktsubjekt etter loven og retten mener erstatningssøksmålet må avvises da Cappelen Damm AS ikke er riktig saksøkt.

Kravet i påstandens punkt 1-4 må avvises.

Retten bemerker videre at det er tvilsomt hvorvidt kravene som er fremsatt er rettskrav. Det er anført at fremstillingen i «Moderne Konflikter» er full av feil anklager, feil faktum, ensidighet, tendensiøs fremstilling/ordbruk, overfokusering på Israel osv. og at denne fremstillingen er i strid med formålsbestemmelsen i opplæringsloven § 1-1.

Formålsbestemmelsen regulerer formålet med opplæringen og uttrykker på et overordnet nivå skolens og læringsbedriftens verdigrunnlag og hva som skal være deres bidrag til individets og samfunnets funksjon og utvikling. Det vises til Ot.prp. nr. 46 (2007-2008). Retten mener at domstolen ikke kan vurdere hvorvidt et tema i en lærebok er i strid med de overordnede målsettinger for grunnskole og videregående skole slik det er formulert i opplæringsloven § 1-1.

SLUTNING

Sak nr. 22-080813TVI-TOSL/03 avvises.

Retten hevet

Lili Noelle Sverdrup

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 12. juli 2022 i Oslo tingrett,
Sak nr.: 22-080813TVI-TOSL/03
Dommer: Tingrettsdommer Lili Noelle Sverdrup
Saken gjelder: Brudd på opplæringsloven - avvisning - tilleggsavgjørelse

Med Israel For Fred

Advokat Jan Benjamin Rødner

mot

Cappelen Damm AS

Advokat Halvard Helle

KJENNELSE

Retten viser til kjennelse av 12. juli 2022 der sak 22-080813TVI-TOSL/03 ble avvist.

Saksøkte har fremsatt sakskostnadskrav på kr. 161.460 for 29,25 timers arbeid som retten ved en feil ikke tok stilling til i kjennelsen om avvisning. Ved prosesskriv fra saksøkte av 12. juli 2022 ble det anmodet om at retten tok stilling til kravet.

Retten viser til tvisteloven § 19-9 om at det kan avsies tilleggsavgjørelse der det ikke er truffet avgjørelse om noe som skulle vært avgjort. Retten viser til HR-2018-575-U der Høyesterett uttaler at det kan avises tilleggsavgjørelse om sakskostnader der retten har glemt å ta stilling til kravet. Krav om sakskostnader ble fremmet i prosesskriv av 27. juni 2022 og 4. juli 2022 fra saksøkte og det er en forglemmelse at retten ikke tok stilling til kravet i kjennelse om avvisning av 12. juli 2022. Vilkårene for å avsi tilleggsavgjørelse er oppfylt.

Retten viser til at saksøkte har fått medhold fullt ut i sin påstand om avvisning og har krav på full erstatning for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-1. Advokat Helle har fremsatt sakskostnadskrav på kr 161.460 som er 29,25 timers arbeid. Retten legger sakskostnadskravet til grunn og mener sakskostnadene har vært nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5.

SLUTNING

Med Israel For Fred dømmes til å betale 161.460 –
etthundreogseksientusenfirehundreogseksti – kroner i sakskostnader til Cappelen Damm AS innen 14 – fjorten – dager fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Retten hevet

Lili Noelle Sverdrup

Veiledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.